

Voorwaarden bij machtigingen veldwerk grondgebonden zoogdieren

Het SARS-CoV-2 virus kan leiden tot de ziekte COVID-19 in mensen. Het virus is niet heel soortspecifiek en kan van mens naar dier overgaan. Of en met welke kans SARS-CoV-2 ook Nederlandse grondgebonden zoogdieren kan infecteren onder veldomstandigheden is niet bekend. Daarom zijn uit **voorzorg** de voorwaarden voor het gebruik van de machtiging van de Zoogdierverseniging voor veldwerk aangescherpt. Hiermee wordt de kans op een besmetting van wilde zoogdieren door menselijke onderzoekers sterk verkleind.

De makkelijkste manier om een kans op overdracht van mens op zoogdier te verkleinen is om het contact niet op te zoeken als het niet nodig is. Bij het aanvragen van een machtiging zal hier nadrukkelijk op gelet worden door de Zoogdierverseniging. Onderzoekers die gebruik maken van de machtiging vanuit de Zoogdierverseniging dienen bijgaand protocol met voorzorgsmaatregelen te volgen.

Algemeen:

We *adviseren* iedereen die onderzoek wil uitvoeren zonder directe urgentie of noodzaak dit onderzoek uit te stellen tot de Covid-19 crisis voorbij is of tot het moment dat er geen voorzorgsmaatregelen meer getroffen hoeven te worden.

Neem naast dit protocol altijd de standaard maatregelen in acht zoals beschreven op: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19> of <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/huisdieren> of <https://www.zoogdierverseniging.nl/nieuws/2020/richtlijnen-vrijwilligers-ivm-covid-19-maatregelen> (als de link verlopen is, zoek op de website dan de meest recente informatie)

N.B. Wanneer je de volgende klachten hebt is het niet toegestaan om veldwerk uit te voeren en is het advies om je te laten testen:

- verkoudheid,
- niezen,
- hoesten,
- keelpijn,
- moeilijk ademen
- koorts,
- maag- en darmklachten.

Het is bovendien niet toegestaan om in de buurt te komen van andere onderzoekers/veldwerkers tot 14 dagen na het verdwijnen van de bovenstaande symptomen.

Iedereen die bij het veldwerk aanwezig is dient op de hoogte te zijn van de aanvullende voorwaarden zoals beschreven in dit document. De verantwoordelijke persoon (zie machtiging) instrueert de aanwezigen en is verantwoordelijk voor een correcte uitvoering van de voorzorgsmaatregelen.

Naar aanleiding van het teruglopende aantal besmettingen, het beschikbaar komen van zelftests en vaccinaties zijn de aanvullende maatregelen per 01-10-2021 versoepeld. Onder bepaalde voorwaarden is het gebruik van mondkapjes (en handschoenen) niet meer noodzakelijk.

Dagelijkse zelftest

Mensen moeten testen of ze besmet zijn met het SARS-Cov-2 virus door middel van een zelftest (ook als ze gevaccineerd zijn of een Covid-19 infectie hebben doorgemaakt). Een zelftest is voor enkele euro's verkrijgbaar bij apotheken, etc. Het is van belang dat er net vóór én tijdens een lopend onderzoek **dagelijks getest** blijft worden omdat een besmet persoon pas na enige (variabele) tijd virusdeeltjes gaat uitscheiden. Enkel en alleen als de uitslag met zekerheid negatief is, mogen kleine zoogdieren gehanteerd worden zonder mondkapje en handschoenen als het werken ermee te belemmerd is voor het werk. *Dit geldt ook voor volledig gevaccineerde personen of personen die genezen zijn van een Covid-infectie.*

Vaccinaties

De kans op uitscheiding van virusdeeltjes is na twee vaccinaties (en 14 dagen) of een doorgemaakt Covid-19 infectie dermate klein dat kleine zoogdieren daarna zonder beschermende maatregelen gehanteerd kunnen worden, maar doe dat alleen wanneer de beschermde maatregelen (mondkapjes en handschoenen) het werk belemmeren.

Wanneer zonder handschoenen wordt gewerkt dienen de handen wel ontsmet te worden conform onderstaand protocol. Dat is vaak het geval bij het hanteren van inloopvallen (de latex handschoenen blijven snel haken aan scherpe hoekjes of kleven aan de vochtige inloopvl vast). Zorg daarom voor voldoende handalcohol en laat het hanteren van de dieren in de hand aan een mede-onderzoeker met handschoenen over (zonder handschoenen val legen, zak met inhoud overhandigen aan collega met handschoenen).

Het onderstaand protocol moet gevolgd worden door onderzoekers die in direct contact komen met (gevangen) zoogdieren en/of materialen die je gebruikt worden bij het onderzoek. We zijn lerende hoe de hygiëne maatregelen toe te passen én het uitvoerbaar te houden. Daarom kan het onderstaande protocol aan verandering onderhevig zijn. Geef tips of mogelijke verbeteringen en dergelijke door aan de Zoogdierverseniging.

Overdracht van het SARS-CoV-2 virus kan plaats vinden via

- 1) via aerosolen van mens naar zoogdier
- 2) direct contact tussen besmette oppervlaktes (materiaal of handen) en zoogdieren, en

In dit protocol wordt beschreven hoe oppervlaktes schoongemaakt kunnen worden en schoon gehouden kunnen worden, evenals hoe aerosol transmissie vermeden kan worden.

Definities

- **schoon:** 'SARS-CoV-2 vrij'
- **vuil:** mogelijk niet 'SARS-CoV-2 vrij'
- **ZBM:** Zoogdier Beschermende Middelen

Voorwaarden

Geschikte ZBM's, zoals bedoeld in deze voorwaarden:

- **Mondkapje:** neus en mond worden volledig bedekt en de zijanten sluiten goed aan op het gezicht. Beperk praten tot een minimum en adem normaal. Blaas niet door het mondkapje heen om bijvoorbeeld haren opzij te blazen.
- **Handschoenen:** Gebruik latex/plastic handschoenen. Stoffen handschoenen voldoen niet i.v.m. vocht- (en daarmee virus-) doorlaatbaarheid.

Goed gebruik van geschikte ZBM's:

- Voor je met je ZBM's aan de slag gaat, goed je handen wassen conform instructie.
- Normale volgorde van gebruik mondkapje/ en handschoenen is: eerst mondkapje opzetten, dan handschoentjes aantrekken.
- Neem bij voorkeur het mondkapje niet af gedurende het veldwerk. Indien je dit toch doet, bedenk dan wel dat je je handen daarna als 'vuil' moet beschouwen. Gebruik daarna bij voorkeur een nieuw mondkapje. Zijn die niet voorhanden; hergebruik je mondkapje. Bedenk dan wel dat je je handen daarna als 'vuil' moet beschouwen (nieuwe handschoenen). Na drie uur dragen, vervang het mondkapje.
- Gebruik ZBM's zodra je dieren hanteert of schone materialen (vallen, veerunsters, vangzakken, etc) hanteert. Hergebruik je handschoenen niet. Raak geen vuile oppervlaktes of materialen aan (zoals je gezicht bijvoorbeeld).
- Gebruik ZBM's zodra je binnen 1,5 meter van een zoogdier of vangmiddel (inloopval/cameraval/etc.) komt zonder een viruswerende barrière.

- Opzetten van mondkapje kan met vuile handen. Afnemen ook. Eventueel virus zal zich dan of op de buitenkant bevinden door de vuile handen (en wordt vervolgens door gebruik van mondkapje niet verspreid bij normaal gebruik) of aan de binnenkant (en wordt vervolgens door gebruik van mondkapje niet verspreid bij normaal gebruik). Bedenk dan wel dat je je handen daarna als 'vuil' moet beschouwen (en dus moet wassen/nieuwe handschoenen aantrekken).

Zorgvuldig schoonmaken.

Alle materialen die tijdens het veldwerk worden gebruikt en of in contact kunnen komen met andere schone materialen of handschoenen, dienen schoon te zijn. Om materialen schoon te maken, kunnen een aantal methodes worden toegepast:

- Schoonmaken door te wassen/schrobben met zeep gedurende minimaal 20 seconden van het gehele oppervlak (afwasmachine werkt ook).
- Als wassen/schrobben met zeep gedurende 20 seconden niet uitvoerbaar is (*nadat alle organisch materiaal is verwijderd*): materialen met alcohol nat maken en laten verdampen.
- Alleen als wassen/schrobben met zeep gedurende minimaal 20 seconden (daaronder valt ook een afwasmachine) of gebruik alcohol niet uitvoerbaar is, kan worden volstaan met het plaatsen van de materialen in daglicht gedurende drie dagen.
- Extra attentie voor schrijfmateriaal ed. Als deze worden gebruikt door degene die ook de dieren of vangmiddelen hanteert, dan dienen ook deze materialen schoon te zijn. Schakel liever iemand anders in om notities te maken (vanaf minimaal 1,5 meter afstand).
- Overweeg of materiaal vervangen kan worden door dingen die eenmalig te gebruiken zijn of makkelijker schoon te maken/houden zijn. Bijvoorbeeld: plastic wegwerp weegzakjes.

Zorgvuldig schoonhouden.

Om besmetting van schone materialen te voorkomen is het belangrijk om tijdens en na het schoonmaken zelf ook 'schoon' te blijven en herbesmetting te voorkomen. Berg je materialen op in afsluitbare zakken, markeer schone materialen met een blauwe sticker (vuile met een rode) etc. En zorg voor ontsmettingsmiddelen zodat je vuile materialen direct schoon kan maken. N.B. Schoon maken met alcohol werkt alleen als al het organische materiaal van de spullen af is (= glad oppervlak).

Voorbeeld protocol voor tijdens veldwerk:

Schoon werkend

1. Trek schone kleren aan
2. Gebruik geschikte ZBM's en zorgvuldig schoongemaakte/schoongehouden materialen gedurende de hele controleronde of het veldwerk
3. Tijdens het veldwerk:
 - a. doe een mondkapje op
 - b. trek latex/rubber handschoenen aan (stof is vocht- en virus doorlatend)
 - c. let op dat je bij gevangen zoogdieren alleen schone materialen/vangzakken gebruikt. Let op, voer/vangzakken ook elke ronde verschoonen!
4. Een inloopval/wildcamera/eikelmuis kast (incl. klep) is in principe schoon. Tenzij deze aangeraakt worden met vuile handen of materiaal.
5. Beperk het aantal mensen dat bij het veldwerk aanwezig is en spreek af wie schoon werkt en wie niet.